

fotografie

*Venus
Veldhoen
in Cambodja*

INTERVIEW: PIETER WEBELING. FOTOGRAFIE: BRENDA VAN LEEUWEN. STYLING: ESTHER DE MUNNIK. VISAGIE: MANOUS NELEMANS.

‘De camera maakt mij sterk’

Venus Veldhoen, dochter van schilder Aat Veldhoen, is een gerenommeerd fotografe. Voor Felderhof bezocht ze het land waar haar moeder is opgegroeid: Cambodja. Zeven vragen over het schildersoog van haar vader, de Nachtwacht als snapshot en haar gedrevenheid: ‘Ik vergeet de wereld om mij heen, alsof ik verdwijn in het mechaniek van de camera.’

'In het gebruik van de camera zit een zekere agressie besloten.' Dat citaat van de Amerikaanse schrijfster Susan Sontag staat op jouw website. Herkenbaar?

"Ja. Dat merkte ik ook weer toen Brenda, de fotografe van Felderhof, mij voor deze reportage in Cambodja op de korrel nam. Ik herkende haar passie. Als iemand zo dichtbij komt, kan dat indringend en bedreigend zijn. Je hebt als model nadrukkelijk te maken met de wil van een ander: zij wil jouw beeltenis, zij wil jou kadreren. 'Nog een rolletje, nog een rolletje!' Dat is eng. Fotografie lijkt in zekere zin op de dood, hè. De camera legt jou vast, je staat stil, voor eeuwig. Heel leerzaam voor mij om aan de andere kant te staan. Therapie.

Ik ervaar die 'agressie' ook bij mezelf. Fotograferen is een gevecht, je voert een strijd met jezelf en het onderwerp om het beeld zo goed mogelijk vast te leggen. Het is een moeilijke vak: probeer in die stortvloed van beelden via reclame en televisie maar eens iets te maken dat beklijft en blijft hangen. Als fotograaf voel ik me ook schuldig. Je neemt toch iets van iemand weg. Ik maak een foto van een ander, die stop ik in mijn archief en eigen ik mijzelf toe. Maar het copyright van het beeld blijft voor mijn gevoel toch van die persoon. Ik wil daar graag integer en zuiver in zijn. Daarom geef ik tijdens een fotosessie graag iets terug, al was het maar een polaroid."

Noem eens drie woorden die jouw persoonlijkheid goed belichten?

"Creatief. Verantwoordelijk. Nieuwsgierig. En ongeduldig. Mag die ook nog?"

Cambodja is de geboortegrond van jouw moeder. Wat was de overheersende emotie?

"Blijdschap. In Azië voel ik me thuis. De zachtaardige mentaliteit van de mensen, de geuren, de natuur: daar liggen mijn roots. Mijn moeder heeft een Somalische vader en een Vietnamees-Indiase moeder. Ik ken de geschiedenis van mijn familie goed. Mijn opa reisde op zijn veertigste van Somalië naar Vietnam. Hij was handelaar in hoeden. In Mytho, een stadje net onder Saigon, leerde hij mijn oma kennen, dochter van een Vietnamese vrouw en een Indiase stoffenhandelaar. Ze werd uitgehuwelijkt - 25 jaar jonger dan haar Afrikaanse echtgenoot. Afschuwelijk vond ze dat. In haar ogen was die Somalische man een groot, zwart spook.

In de jaren veertig begonnen mijn grootouders een hoedenwinkel in Phnom-Penh, de hoofdstad van Cambodja. Het mooie van het verhaal is dat mijn oma erg veel van mijn opa is gaan houden. Ze kregen veertien kinderen. Mijn moeder werd geboren in 1947; ze is de op een na oudste. Het was een

Van Nederland heb ik het nuchtere, het geordende. Ik vergeet mezelf, net als bij een orgasme'

redelijk welvarend moslimgezin; mijn moeder kreeg les van Franse nonnen. Als meisje luisterde ze naar Elvis Presley; ze wilde graag in Europa studeren. Na lang zeuren liet haar vader haar gaan: ze mocht fotografie studeren in Duitsland. Maar ze moest beloven dat ze zou terugkomen om uitgethuwelijkt te kunnen worden. Die belofte is ze nooit nagekomen. Want in het vrije Amsterdam ontmoette ze mijn vader, Aat Veldhoen.

Na mijn moeders vertrek uit Cambodja verslechterde de situatie. Door het moordende bewind van Pol Pot en zijn Rode Khmer is het gezin rond 1970 gevlucht naar Somalië. Daar is mijn opa overleden. Uiteindelijk is mijn oma met zes of zeven kinderen naar Nederland gekomen. Ze is nu 87 jaar en gaat nog regelmatig naar haar geboorteplaats Mytho. Ik ben daar ook geweest. In Vietnam trof ik dezelfde sfeer en hartelijkheid als in Cambodja. Voor het Felderhof-verhaal ben ik niet in Phnom-Penh geweest; mijn oma had me verteld dat mijn opa's hoedenwinkelje allang niet meer bestond. Ik wilde naar de hindoeïstisch-boeddhistische tempel Angkor Wat. Schitterend hoe de jungle deels bezit heeft genomen van dat immens grote bouwwerk. Cambodja richt zich nu op toerisme. Daar heb ik een dubbel gevoel over: economisch gezien is het belangrijk, maar het religieuze erfgoed mag geen Disneyworld worden.

Mijn moeder is nooit teruggeweest. Zo'n thuiskomst is emotioneel beladen: na haar vertrek heeft ze haar vader nooit meer gezien. Op haar verzoek heb ik een paar meter witte zijde meegenomen. Ik wil niet zeggen dat ik mijn moeder beter begrijp nu ik in Cambodja ben geweest, maar mijn puzzel is wel completer geworden. Van Nederland en Europa heb ik het nuchtere, het geordende. Van Azië heb ik het lichte, het luchtige. Van Afrika heb ik de donkere kant, het zorgelijke, het overleven. Ik voel me meer dan ooit een wereldburger."

Hoe was het om op te groeien onder de vleugels van schilder Aat Veldhoen?

"Inspirerend. En moeilijk. Inspirerend omdat ik door hem een interessante jeugd heb gehad. Hij heeft me veel aangedragen, vooral waar het gaat om liefde voor kunst. Hij sleepte me constant musea binnen. Hij stimuleerde me in tekenen, muziek, dans. Ik was een balletmeisje: keurig, braaf, toegewijd, gedisciplineerd. Van mijn achtste tot mijn dertiende heb ik dagelijks op de balletacademie gedanst, op een professioneel niveau. Met veel plezier en liefde, hoor. Maar ik wilde ook presteren. De druk om kunst móóí te maken kwam van mijn vader, denk ik. Ook al was hij trots.

Het was ook moeilijk. Eigenlijk komt het vaderschap voor hem op een derde plaats, na kunst en vrouwen. Het Picasso-syndroom, zeg maar. Mijn vader heeft acht kinderen van drie vrouwen. Na een scheiding stapte hij van het ene bed in het andere bed. Zijn eerste vrouw Lotje, bij wie hij vier kinderen had, verliet hij eind jaren zestig voor mijn moeder, Kabul. Met haar kreeg hij drie dochters – ik was de oudste. Toen ik acht jaar was, scheidde mijn ouders. De emoties laaiden hoog op. Kijk, mijn moeder kwam van een islamitisch gezin in Cambodja terecht in het Amsterdamse hippieleven van de jaren zestig met seks, drugs en rock-'n-roll: een grotere cultuurshock is nauwelijks denkbaar. Ze kon niet accepteren dat mijn vader de kinderen uit zijn eerste huwelijk zag. Mijn vader zegt dat ze zijn schilderijen dan vernielde, maar ja, dat heb ik zelf nooit gezien.

Mijn moeder is na het verlies van haar gezin psychiatrisch patiënt geworden. Ze is jarenlang opgenomen geweest in een inrichting, verward, met stemmen in haar hoofd en waandenkbeelden. Ik ben met mijn twee zussen bij mijn vader gaan wonen. Die was hertrouwd met een andere vrouw en kreeg >

Bij het fotograferen kan ik in trance raken. Je voelt je een heilige, onaantastbaar, zwevend boven de gebeurtenissen

nog een zoon, Tycho, mijn halfbroertje. Geen makkelijke tijd. Ik was rebels, botste met mijn dominante vader. Ik wilde onder zijn vleugels vandaan! Op mijn veertiende ging ik het huis uit. Ik ging koffie drinken in Hotel Americain op het Leidseplein en vond mezelf dan heel volwassen. Een jaar daarvoor had ik vanwege rugklachten moeten stoppen met ballet. Dat opende de deur naar fotografie. Met mijn Olympus OM-1 begon ik kiekjes te maken. Alles kwam samen: schilderkunst, beweging en houding, het vastleggen van de geschiedenis. Dit was mijn vorm.”

Fotografeer jij met een schildersoog?

“Moeilijk te zeggen. Kijk ik met de ogen van mijn vader? Dat beeldende heb ik wel van hem geleerd. Als ik met hem als kind op straat liep, zei hij constant: ‘Kijk hoe die man loopt, kijk wat een rare jas die vrouw aanheeft!’ Kijk zus, kijk zo. Ik fotografeer ook met een balletoog. Ik heb veel profijt van mijn dansverleden: bij portretten kan ik mensen makkelijk regisseren waar het gaat om een goede houding, schouders recht, presentatie. Schilders hebben het fotograferen uitgevonden. Het is in feite schilderen met licht. Kunsthistorici verdenken Vermeer ervan dat hij een camera obscura in huis had staan vanwege het ‘fotografische’ perspectief in zijn schilderijen. Hij kon de beelden niet chemisch vastleggen, maar wel projecteren op een stuk papier en dan de lijnen invullen. Ik hou van het werk van oude meesters. Het vastleggen van het licht, de menselijke emotie, de intensiteit van een blik... Rembrandt is voor mij de fotograaf van zijn tijd. Vanwege het lossige. Kijk naar de Nachtwacht: dat is toch een soort snapshot.

Mijn vader vond dat ik mooi kon tekenen, maar ja, hij is natuurlijk subjectief. Ik heb nooit schilder willen worden. Veel te moeilijk. Veel te eenzaam ook. Altijd maar dat stille gevecht met het doek in een atelier... Het leuke van fotograferen is dat je naar buiten mag, op reis, mensen ontmoeten, vragen stellen, ongegeneerd in kledingkasten kijken. Ik houd van het avontuur. Bij het fotograferen zelf kan ik in trance raken. Ik vergeet mezelf, net als bij een orgasme. Ik vergeet ook de wereld om mij heen, alsof ik verdwijnt in het mechaniek van de camera. Dat zie je ook bij fotografen in oorlogstijd: terwijl de kogels om de oren vliegen blijven ze maar doorklikken. Dat begrijp ik heel goed. Je voelt je een heilige, onkwetsbaar, zwevend boven de gebeurtenissen.”

Je vader kreeg enkele jaren geleden een beroerte. Wat voor wissel heeft dat op jou getrokken?

“Ik schrok enorm. Ik weet dat het leven vergankelijk is, maar als dat zo dichtbij komt... Hij was omgevallen. Een beroerte. Hij had een bloedprop in zijn hersenen, waardoor het rechterdeel van zijn lichaam verlamd raakte. Zijn spraak was ook aangetast. Toen ik in het ziekenhuis aankwam, was hij verward. Afschuwelijk. Het deed mij zoveel pijn... Ik ben nu moeder, mijn zoon Roman is elf maanden. Ik ervaar aan den lijve hoe een kind een verlengstuk is van mijzelf. Maar bij die beroerte was het ook andersom: mijn vader was een verlengstuk van mij. Hij zat nog steeds dicht op mijn huid.

Ik was bang dat hij niet beter zou worden. Het is een drama als de schilder zijn hand verliest, net zo erg als een fotograaf >

die blind wordt. Ik wist: als mijn vader niet meer kan werken, is dit zijn einde. Zonder penseel of potlood neem je zijn zuurstof weg. Een jaar lang hebben we hem bijgestaan en hoop gehouden. Eten brengen, wandelen met de rolstoel en praten, veel praten. Hij kan intussen weer lopen, maar zijn rechterarm hangt er nog steeds verlamd bij. Met dezelfde gedrevenheid tekent en schildert mijn vader nu met links. De scheppingsdrang is nooit opgehouden. Schitterend werk maakt hij weer.

Ik heb met hem gebotst, we hebben gevochten, en dat doen we nog steeds wel eens, maar het verleden is schoon. Ik heb hem vergeven en geaccepteerd zoals hij is – een kunstenaar die totale vrijheid verlangt. Ik houd van hem. Zielsveel. Het is een sterke persoonlijkheid; zelfs in zijn kwetsbaarste momenten heb ik nooit het gevoel gehad dat ik zijn moeder was. Bij de zorg voor mijn moeder is dat anders. Zeker in periodes dat ze het moeilijk heeft, ben ik een moeder voor haar. Het gaat nu goed, de laatste jaren. Ze heeft medicijnen, ze ziet er goed uit, ze woont zelfstandig. Ze heeft drie leuke dochters en vijf prachtige kleinzonen. Met haar heb ik ook een goede band. Ik kan zeggen dat ik veel van mijn ouders heb meegekregen – in positieve en negatieve zin.”

Kijk je via de camera ook naar jezelf?

“Ja. Je kunt zeggen dat de fotografie mij veel inzicht geeft in vragen als: waar kom ik vandaan? Wat is oost in mij, wat is west? Ik kies onderwerpen die dichtbij mezelf liggen. Chinese punkers, bijvoorbeeld. Of portretten van Indiase mensen. Ik zou nog heel graag naar Somalië willen om daar te fotograferen. Daar komt bij: de camera maakt mij sterk. Door de camera durf ik meer. Die reis door China als vrouw alleen, zonder de taal te spreken, was eng. Maar ik hield mezelf wél staande. Dat is leerzaam. Dat verrijkt.

Mensen, daar draait het bij mij om. *Mensen*. Je kunt een directe lijn naar mijn vader trekken: hij is een typische mensenschilder. In mijn jeugd heb ik de liefde voor kunst en de liefde voor mensen zeer bewust meegekregen. Tegelijkertijd heb ik gezien hoe hard het leven is, hoeveel pijn mensen elkaar kunnen doen. In mijn fotografie probeer ik die twee belevingswerelden bij elkaar te brengen: de schoonheid en het lijden. Waar zit die pijn? Hoe kan ik dat in beeld brengen? Zo probeer ik niet alleen vat te krijgen op mijn model, maar ook op mezelf. De camera is inderdaad een spiegel. Wat ik zie, ben ik zelf. Een mens. Een wereldburger.’ □

VOOR VERKOOPADRESSEN ZIE INHOUDSPAGINA.

Venus Veldhoen

Haar oog is al eens vergeleken met het oog van de meester: Henri Cartier-Bresson, de grote Franse fotograaf van de vorige eeuw. Venus Veldhoen (1969), afgestudeerd aan de Rietveld Academie, is al jaren een veelgevraagd vakvrouw. Haar opdrachtgevers variëren van de gemeente Amsterdam tot Unicef, maar ze werkt vooral voor tijdschriften en modebladen.

Ze maakt eveneens furore met haar vrije internationale werk, waarvan *Punkers in Peking* een treffend voorbeeld is. Haar werk is opgenomen in de collecties van het Amsterdams Historisch Museum en het Joods Historisch Museum. ‘Wat ik wil is het heden vastleggen en bewaren voor later,’ zegt ze. ‘Het is mooi dat ik dat kan doen met fotografie: een jonge, moderne kunstvorm.’

Zie ook: www.venusveldhoen.com.

Koloniale villa-reis

Cambodja

Verken de tempels van Angkor met een monnik. Fiets door het platteland. Laat u verrassen door bijzondere tempelruïnes die andere reizigers links laten liggen. Verdiep u in de geschiedenis van Phnom Penh. En sluit uw reis af aan het ongerepte strand bij Kep in een prachtig gerestaureerde villa.

Dagprogramma

Dag 1 Vlucht Amsterdam - Singapore.

Dag 2 Vlucht Singapore - Siem Reap.
Verblijf Hotel de la Paix.

Dag 3 Bezoek aan de tempels van Angkor met privégid en monnik (ontbijt, lunch).

Dag 4 Fietstocht door het platteland en langs kleine dorpjes (ontbijt).

Dag 5 Bezoek aan plaatsen waar de grote massa nog niet kwam; de tempelruïnes van Beng Mealea en Koh Ker (ontbijt, lunch).

Dag 6 Per boot of over land naar het sfeervolle Battambang met haar fraaie Franskoloniale gebouwen.

Verblijf in La Villa (ontbijt, lunch).

Dag 7 Bezoek aan tempels, dorpjes en markten in de omgeving van Battambang (ontbijt, lunch, diner).

Dag 8 Transfer naar een koloniale villa in Phnom Penh Le Pavilion (ontbijt, lunch).

Dag 9 Bezoek Koninklijk Paleis, Zilveren Pagode, Nationaal Museum, Killing Fields en het Tuol Sleng Museum (ontbijt, lunch).

Dag 10 Transfer naar Villa Knai Bang Chat, gelegen aan het strand bij Kep. Een schitterend verblijf met elf kamers en suites, een zwembad, bibliotheek en een gym.

Het personeel staat klaar om het de gasten naar de zin te maken, met een ontspannende Khmermassage, individuele yogalessen of met verrukkelijke Cambodjaanse gerechten (volpension).

Dag 11-13 Verblijf in Villa Knai Ban Chatt o.b.v. volpension en inclusief verschillende excursies.

Dag 14 Transfer naar Phnom Penh voor de vlucht via Singapore terug naar Amsterdam.

Dag 15 Aankomst in Amsterdam.

Talisman Travel Design

Talisman Travel Design organiseert uitsluitend individuele reizen op maat waarbij de nadruk ligt op comfort, individualiteit, authenticiteit en bijzondere ervaringen. Elke reis wordt volledig naar wens van de reiziger samengesteld en geen enkele reis is dan ook gelijk. Ook deze reis kan helemaal aangepast worden aan uw specifieke voorkeuren. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Talisman Travel Design
Wijnstraat 87
3311 BT Dordrecht
Tel (078) 614 27 88
www.talisman.nl
mail@talisman.nl

Deze prijs is gebaseerd op een reis met twee personen en is afhankelijk van de periode waarin u reist. Inbegrepen zijn de vluchten, overnachtingen o.b.v. ontbijt, transfers en excursies met een privégid en chauffeur, entreegelden, fietshuur, cruise, enkele lunches en diners en alle (luchthaven)belastingen.

Deze reis van 15 dagen / 12 nachten is mogelijk vanaf € 3.495 per persoon.